

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 376/2022-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou AK Kleberc Legal, s. r. o., Tbiliská 13, Bratislava, IČO 54 741 548, proti postupu Okresného súdu Pezinok v konaní sp. zn. 38T/12/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Pezinok v konaní sp. zn. 38T/12/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Pezinok **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 38T/12/2017 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **2 000 eur**, ktoré jej **j e** Okresný súd Pezinok **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Pezinok **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **410,26 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 2. júna 2022, doplnenou 21. septembra 2022 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhovala vysloviť príkaz Okresnému súdu Pezinok (ďalej aj „okresný súd“) vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že návrhom z 13. decembra 2005 sa sťažovateľka domáhala na Okresnom súde Bratislava V rozvodu manželstva a úpravy práv a povinností k svojmu vtedy maloletému synovi [REDAKOVANÉ] ([REDAKOVANÉ], pozn.). Okresný súd Bratislava V rozsudkom č. k. 7C/522/05 zo 16. mája 2006 manželstvo sťažovateľky a jej manžela [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „otec“ alebo „obžalovaný“) rozviedol a schválil rodičovskú dohodu, ktorou sa účastníci konania dohodli, že ich syn sa zveruje do osobnej starostlivosti sťažovateľky, ktorá ho bude zastupovať, spravovať jeho majetok, a otec sa zaväzuje prispievať na jeho výživu mesačne sumou 6 000 Sk (199,16 eur) vždy do 15. dňa toho-ktorého mesiaca vopred do rúk sťažovateľky, počnúc právoplatnosťou výroku o rozvode manželstva. Vo vzťahu k styku otca so synom sa účastníci konania dohodli tak, že ten zostáva neobmedzený.

3. Otec si od marca 2016 neplnil riadne vyživovaciu povinnosť voči svojmu synovi, čím mu vznikol dlh na výživnom v sume 2 987,40 eur. Z dlžnej sumy 2 987,40 eur otec synovi uhradil sumu 400 eur. Z dôvodu, že otec porušil povinnosť vyplývajúcu mu z rozsudku Okresného súdu Bratislava V zo 16. mája 2006, sťažovateľka na neho podala trestné oznámenie. Prokurátor 22. februára 2017 podal na Okresnom súde Pezinok na bývalého manžela sťažovateľky obžalobu pre prečin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 1 Trestného zákona (ďalej len „TZ“).

4. Okresný súd trestným rozkazom č. k. 38T/12/2017 zo 16. mája 2017 a opravným uznesením z 1. júna 2017 uznal obžalovaného vinným z už uvedeného trestného činu, za ktorý mu uložil trest odňatia slobody v trvaní 6 mesiacov s podmieneným odkladom v skúšobnej dobe 24 mesiacov a taktiež mu bola uložená povinnosť zaplatiť zmeškané výživné. Keďže obžalovaný proti trestnému rozkazu podal odpor, okresný súd nariadil vo veci hlavné pojednávanie.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka namieta, že od podania obžaloby bolo v namietanom konaní nariadených celkovo dvanásť termínov hlavného pojednávania, z ktorých sa uskutočnilo sedem. Ďalej uviedla, že štyri termíny hlavného pojednávania boli odročené z dôvodu neprítomnosti obžalovaného, resp. jeho obhajcu, čím sa konanie predĺžilo o ďalšie dva roky. Podľa jej názoru je sudca povinný vykonať vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu hlavného pojednávania a úspešné vykonanie

dôkazov. Tvrdí, že predmet konania je pre ňu mimoriadne významný, keďže ide o potrebné výživné pre jej syna. Trestné konanie v trvaní viac ako piatich rokov označila za neprimerane dlhé.

III.

Postup v konaní

6. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 376/2022 z 23. júna 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v časti, v ktorej sa domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Podpredseda okresného súdu vo vyjadrení uviedol, že vo veci sú priebežne nariaďované termíny hlavného pojednávania, pričom posledné hlavné pojednávanie sa uskutočnilo 6. júna 2022 a nasledujúce je určené na 6. október 2022. Ďalej uviedol, že predmet konania spadá do štandardnej agendy všeobecných súdov a vec je priemerne skutkovo a právne zložitá. Poukázal na skutočnosť, že za celkovú dĺžku konania môže aj správanie obžalovaného, ktorý sa opakovane na hlavné pojednávanie nedostavoval. Podotkol, že v namietanom konaní došlo k opakovanej zmene zákonného sudcu.

8. K ústavnej sťažnosti sa vyjadrila aj zákonná sudkyňa, ktorá uviedla, že 30. marca 2022 bolo hlavné pojednávanie odročené z dôvodu ospravedlnenia obžalovaného, ktorý uviedol, že 29. marca 2022 mal pozitívny test na ochorenie COVID-19, a tak sa hlavného pojednávania nezúčastní. Rovnako sa hlavného pojednávania nezúčastnil ani jeho obhajca, ktorý však svoju neúčast' neospravedlnil.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov s právnym režimom súdnej ochrany podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníka (II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00).

11. Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach vyslovil, že základné právo na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (podobne čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa v prípade konania pred orgánmi činnými v trestnom konaní chráni po začatí trestného stíhania, keď sa občan stáva účastníkom tohto konania buď ako obvinený, alebo poškodený (III. ÚS 422/2022, III. ÚS 520/2022).

12. Pri posudzovaní prvého kritéria zložitosti veci je zrejmé, že v danom prípade ide o trestné konanie s jedným obžalovaným, proti ktorému je vedené trestné stíhanie pre prečin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 1 TZ. Z pohľadu ústavného súdu teda nejde o konanie, ktoré by sa svojou zložitou z hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho hľadiska vymykalo agende štandardne rozhodovanej okresným súdom, čo v neposlednom rade potvrdil aj okresný súd vo svojom vyjadrení. V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by prispeli k celkovej dĺžke konania.

13. Pri hodnotení postupu súdu ústavný súd musel vziať do úvahy skutočnosť, že konanie na okresnom súde trvá už viac ako päť rokov. Doterajšia dĺžka konania by sama osebe postačovala na deklarovanie porušenia uplatnených práv sťažovateľky z dôvodu neprimeranej dĺžky súdneho konania. Ústavný súd pripomína, že základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť aj v trestnom konaní taký procesný postup, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty strán. Táto povinnosť súdu je implicitne obsiahnutá aj v § 1 a § 2 ods. 7 Trestného poriadku (ďalej aj „TP“).

14. Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená či neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť všeobecného súdu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovatelia obrátili na štátny orgán, aby o ich veci rozhodol (IV. ÚS 396/04).

15. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh je zrejmé, že v rámci posudzovaného obdobia bolo vo veci nariadených niekoľko termínov hlavného pojednávania, ktoré boli odročované, prípadne zrušené. Do istej miery došlo k vzniku zbytočných prieťahov najmä tým, ako uviedol okresný súd, že sa termínov hlavného pojednávania nezúčastňoval obžalovaný a ani jeho obhajca, pričom niektoré ich absencie boli, resp. neboli ospravedlnené.

16. Ústavný súd pripomína, že Trestný poriadok umožňuje súdom a orgánom činným v trestnom konaní zabezpečiť prítomnosť strán v konaní, či už v rámci predvolania, alebo v rámci faktického donucovacieho prostriedku (predvedenia obvineného). Podľa § 247 ods. 5 TP pri nariadení hlavného pojednávania urobí predseda senátu všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie jeho riadneho priebehu a na to, aby vec bolo možné prejednať a rozhodnúť bez jeho odročenia. Rovnako § 252 ods. 2 a nasl. TP upravujú podmienky, keď je možné vykonať hlavné pojednávanie v neprítomnosti obžalovaného.

17. Na základe už uvedeného je zrejmé, že celková dĺžka namietaného konania (viac ako päť rokov) bola zapríčinená aj nesústredenou činnosťou okresného súdu. Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.

Príkaz konať, finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

18. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

19. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že namietaným postupom okresného súdu došlo k porušeniu uplatnených práv sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal, aby okresný súd v namietanom konaní konal bez zbytočných prietáhov. Označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená (vo veci je nariadené hlavné pojednávanie na 26. január 2023, pozn.).

20. Sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak to je aj v tomto prípade, v ktorom rozhodujúcim faktorom pri zistení porušenia uplatnených práv sťažovateľky bola neefektívna a nesústredená činnosť okresného súdu. S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania na okresnom súde, správanie sťažovateľky, význam konania pre sťažovateľku, postup okresného súdu, ako aj skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo vo veci sťažovateľky právoplatne rozhodnuté, ústavný súd sťažovateľke podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal finančné zadosťučinenie v sume 2 000 eur. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.

21. Sťažovateľka má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 193,50 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 410,26 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. novembra 2022

Peter Straka
predseda senátu